

МЕДЭЭЛЕР

Кызыл районун «Тоску» совхозунда тоску беш чылдың планын хууса белинде күүсеткен аймак ишчилеринин арасында ишек каларчылар Андрей Федосихин, Дмитрий Кылин отар база бар. Бо ийн каларчы бийгылдеш ишектерин семиртп дээр болдуруу-ла бугу хемчеглерин ап келгенден түндүктөрүн эки болуп келген. Андрей Николаевич Федосихин беш чылда каларган малчыдан 260 тонна немелде депания алып турган, 293 тонна чедирген. Дмитрий Семенович Кылин беринген оонададан алып беш тонна немелде депания алган.

Мурыкчы ишек каларчылары СЭКП-ниң XXV съездинде күш-ажымчы чедикчилеринин ужурамын сорулганы салгып, кызыл ажилдап турарлар.

С. АЛЕКСЕЕВ.

МУРЫНЧЫЛАРЫ ШАҢНААН

Тоску беш чылдың доозуку чылдың эрткин ол айларында Чоюн-Хемчик районун Ленин атыг колхозтун кызыл хой колхозчулары буюнчук ажилдап турар аустоктарында бедик көргүрүгелерин чедип алган. Оларнын иштинде 37 теринги эки мурыкчыга өрктен бедиктерин колхоз баштаар чери коюк азы тыйыскаан. Оларнын арасында 1975 чылдың эрткин айларында койжулар ортузулга социалисттик чарышка шыларган Олар Мукуюжукту азы болур. Ажылыч хойжу бо чылын чүс баш төрүү хойга оонаштыр 100 хураганна менди өстүргөн, бир баштан-на 2,7 килограмм дүктү кыргып алган. Кышталгышыга үдөлгөн бедиктерин 18 тонна сипегин кезип алган. Тудугу С. Аков, саянчылар М. Дукчуу, О. Алай болган өске-ла мурыкчылар шаңнаткан.

А. ОНДАР.

МАЛЧЫНАРГА КОНЦЕРТ

Тамара Сатпаяктың удурткамы «Эрбектин аялгалары» деп агиткультбригада Бин-Хем районун Эрбек болган Сулугу-Хемде чурттан турар малчынарга аялгал берип, солун программалык концерттерин көргүзүп, лекция, беседалы кылып берип турар.

Тыва АССР-ниң алдарлыг малчыны Соудуй-оол Демичиевич Оюунчи аалында бот-тылгылар артистер чоокта ча концерт көргүсөн. Орта ол козанын чоогунда малчынарга база келген. Концертти хойжулар соңуургал-биле көргөн. Бот-тылгылар композитор Солзан Базыр-оолдун удурткамы хылдыг докжум ойнакчылары, Роза Давааның Татьяна Биче-оолдун, Чечек Долгактын ырлары, шүлүктөрүн көргүчүлөр динимтин адыш чакшаакчылары-биле уткан.

К. ХЕРТЕК.

СТУДЕНТИЛЕРНИН ПРАКТИКАЗЫНЫН ТҮҢНӨЛИ

Кызылдың башкы институтун студенттеринин пионер лагерлеринде чып практикка эртергендин түңнөлине тураскааткан конференцияны эртерген.

Бо айтыр талазы-биле педагогика болган психология кафедрасын башкы Л. П. Колесникова иштек кылган. Бо чып пионер лагерлеринде 153 студент практика эртерген. Олар институтка алган теоретик билгилерин бийгылдур, уруулар кижилдигинин талазы-биле практиктик ажилдарга өренип алганнар.

Пионер лагерлеринге вожатыйлар турганардан Т. Доукал, А. Салчак, Л. Ховалы, Н. Санникова, Т. Астафьева болган өскелер-даа эки ажилы дээр мактактанар.

Конференцияга студенттер И. Фомина, Ю. Муравьев, Т. Астафьева, О. Карманова болган өскелер-даа чүе чуталган.

Х. АЛАШ-ООЛ.

Чаа чаңчыларды непередир

ЭРЗИНЧИЛЕРНИН ДУРЖУЛГАЗЫ

Политиктик чарыкчылык бажынында СЭКП-комунуң организа-партияны болган идеологтук ажил чорудар кабинетинин методиктиг чөвүлелин ээлеген хуралы болуп эрткин. Аңаа чуталашкан айтырмаларын бирөө — чаа чаңчылардын болган буулааларын чон ортузуга непередир талазы-биле Эрзин районун парторганиза-цияларын болган ажилчы чонпар депутаттарының чер-чөр Советтеринин чорудуп турар ажилдарының дугайы болган. Бо талазы-биле партия райкомунун херэжениер ортузунга ажил чорудар кидиленин эртелекчи С. К. Байыр-оол диниди кылган.

Районун парторганиза-циялары болган ажилчы чонпар депутаттарының чер-чөрдө Советтер чонпун културтук амьдалары бедилериче, култура-массалыг ажилдарын эки-желедине болган чаа чаңчыларын, буулааларын чон ортузунга непередирине уруг кичигейин салып турар. Ылаңгыра күш-ажымчы аялдарын кижилерин, мурыкчыларын селбээрин, күш-ажымдын хоочундарын болган буюругелерин мурыкчылар-биле ужура-жылгаларын, комсомолу куладарын, кудумчу байыр-ладарын, темалыг кезжэ-лерин, Совет Армияның хурэжениче, пенсияже үдөлгелерин чер-чөрдө уаза-да-

раа организацат эртерип турары эки чаңчы болу берген. Бо чымы районун херэжениер чөвүлелин удуртулгазы-биле районун мурыкчы херэжениеринин селбун Делегейин херэжениер чылыга тураска-лып эртерген. Оор-биле чегелештир Эрзин суруу-кудучуларының байырагы база болган. Байырагы белекчилик турар уелд район төвүнүн чагайжым-дылганы кылган болган өң арыг-шешер кудумчу, девис-кзырн эки ногайжычкан албан организацат чери дээр, өске-даа чүдүлдер талазы-биле конкурстарын чоралаан.

Савт үезинде херэжениер чөвүлелеринин хана солундарын болган херэжениерин хол-биле кылган чүдүлдеринин дегелгени организацатан. Ол ишкан чаа төрүтүгүн чаптарга херелелдерин, назы четкен анык кижилерге паспорттарын байылыг байдалга тыпсып турары база чаңчы аларган. Чаа төрүтүгүн чашты буртукел, аңаа херечилди тыпсып турар байырыл буулаа үезинде оор ала-везиниң аяг, фамилия-зыл болган буюругел аял чылганы чонга каларлар. А анык ала-неге калы ажил-лап турар эш-өрү байыр чедирин, тураскаал белектер тыпсыр. «Чаш огулуска, уруууска херетиле тыңсыкчыны ол байырыл кижизини күдүмчү өө-

рүшкү-биле саактып чоруду бис. Киж дээр саактып салышкы деп чүе олду.» Ындыг оштер эштер Л. Дамба-Хуурак, Т. Тондук, А. Янда болган өскелер-даа селбелениң ханындал чуталарлар. Он ады хар херэжениер ССР-хамааты болганың паспорт районун Култура бажыныга болган өске-лаа чегерге байырыл байдалга тыпсыр чорумчука. Паспорт ала-гыр хой-паянның төлөөлери, пионерлер, школачылар байыр чедирин, бичин концерттерининде көргүзүп турар.

Чуртгалык чонун амьдалында база бир эки чаңчыл апар чүдүлдерин Совет Армияның хурэжениче уелд чорудары. Удөлгени байырыл кезжэинде шерг албаның кидилтеринин дугайыг олуттарга талап, дайындыг болган күш-ажымдын хоочундарын, мурыкчы ажилчылар, хой-паянның төлөөлери, ала-вези боттарының чагы оууң бербишкан, маактыг хурэжение күүсеткен, төрөи колхозчулар деп эш Кзырн олардан дилээрлер. Кезип уелд солдаттарыга тураскаал белектерин база тыпсыр. Шап илдыг байырыл үдөлгөн чоонта Морь сууру организа-цияны Эрзин суруу агитквар-талга чарып, оларнын төптөрүн албан организа-

циялар чамында тураска-лаан. А агиткварталга бүтүрүп парторганизацатларда бажылаан болган чурттан турар чөринин аайы-биле чон ортузунга массалык аялгы эрткин. Агиткварталга арылгы социалистик чарыкты калбартып, бот-тылгылар уруу чүдүл көргүдөлери, яны-бүрү дегелгелерин, темалыг кезжэ-лерин организацат херэжениер чөвүлелин донгаамал ажил-чоруду-газы апарган.

Чон ортузунга илдыг ажилдыг култура-массалыг болган масса-политиктик ажилдарын чорудуу, чаа, совет социалистик ула-пшыларын чаңчыларын, буулааларын непередир турары кижилеринин меделерин, културтук дегелгени бедиктерин, амьдалында ам-лаа артып калган эрткин ийн-чаңчылар артымышчылар уауунарына уауу илгени баш турарын С. Байыр-оол-даа, хуралга саяла-онад берген эштер-даа дегелгелен. Чанээ, үстүлдө чуталашкы ажилдарын доктаамал чорудуп, эки чаңчыларын чон ортузунга көсүтүп-биле непередир эгелзеден бээр бо үеде чедир чамдык кижилеринин талазы-биле хой-паянның дугайында айтырмалы дээр тургузарын хуралдыг киржикчилери санадылар.

Х.К. МОНГУШ.

ХАТЫНЫНЫҢ ҮДЫКТЫГ ЧЕРИ

1943 чылдың март 22-ге чедир Белоруссияга Хатын деп суур турган. 1930 чылда орта «Чырвоная зорка» азы «Кызыл сымды» деп колхоз тургустунган. Хатынын таражылары чаа амьдалдык ирени айданынар-биле бижил, чедикчил, тодуг-догаа амьдалды маска, хүүрер-биле тургузул турган. Хедир, тараа өстүрүп, ишек, куш азырап, трактор, комбайнлары ховуларже үндүрүп, бажынарга электри чырын кыпсып, радио кырып, солун, сеткүү номчун, байып, мандып чуртталган.

Ол бүгүн дайынның оду, ыжы дуй алап, демир, көргүлчү чаа-чабыл дари, тротилдиг чаштыкчыны хеме ала берген. Хатынын чурттакчылары дайынның чалгыныга катчып, фронтже оолдарын үдөп, а дайын чоок ханын эжелеттерге боо тудуп, партизанап, суурга арктанары партизанага аш-чөм, идик-хеп-биле дуулаан турган.

1943 чылдың март 22-де Хатын суурун фашистер чок кылдыр узуткап каапканнар. Суурун ушла кыргандан чаштарга чедир улуг, биче чурттакчыларын шүптүзүп улуг хос кажыга чып экичелеш, өрттедилең. Бажынары, херимерин база шүптүзүп өрттеген. Фашистер суурун ора-сомазы артырбас деп бодынар. Шап ол дерин үүлгелениң кычар болганын көргөн, биче кижилер артык. Хатын суурун ол хунердеги чурттакчыларын бир улуг, дөрт бичи кижилер дүш бооп дийр арктанар. Хатын суур чок-лаа, кем чок чурттакчыларын шүптүзүп кырып каапкан-даа болуш. Хатын таварышкан чөвүлөк кижилерин, улус чоңуң сагы-сеткилинден арылбас, утуудурбас.

Польшада Майданек, Освешин, Францияда Орадур, Чехословакияда Лидиче, Россияда Красуха, Украинада Бабий Яр, Литвада Пирюноск деп, Белорусияда Хатын фашист идгелеттерин ханыг дерзин үүлгелелеринин херичин бооп арткин.

Минскинде Витебск баар оруктан эрткин кижилер шүптүзү Хатынче ээр. Оруктан эгеш, Хатынын тураскаалды чедирин көөр дээр келген кижини «Көрүп тур сен бе, мен бо тур мен. Мен арып калган мен. Бо каранды

лион 230 муу совет хамааты-ларын алдып, өрттедил, шажы-лап алыр. Ол кажан-даа утундурбас! Мен чыгы шөлөм үезинде Белоруссия чораш, Хатынны тураскаалды чедирине тураскаалдыг мөгөйлөп. Дайн халамын уружу, фашистерин дерзин чорун орта ыж меделеп билдим.

В. СЕМЕНКОВИЧ. Улусчу чогаалдыг бичи-жыдың амьдалычым. Фотолар авторуу.

ДЕРСУ-БИЛЕ УЖУРАЖЫЛГА

РСФСР-ниң белгеш Тыва АССР-ин улусчу артист, Делегейин IX кинофестивалыга шайлан мааталды чедип алган «Дерсу Узала» деп уран-чеген фильмде кол рольдарын бижир Дерсунун ролон чедикчилерин ойнаан Максим Мунастуң буюк артист Эрзин, Тес-Хем райондарының ажилчы чонпары-биле ужура-жылгаларга аттанган.

М. Мунастуң «Дерсу Узала» аңгыда, «Херениң чытканы» деп уран-чеген кинофильмде даанган рольдарын бижир-биле чедикчилерин ойнап турары маатал көргөн бас. Адыр шаңгал чеген «Дерсу Узала» деп кинофильмде кол рольдарын бижирине киржин турар бистин чаңгыс чөр чуртууусу көргүчүлөр-биле ужуражымкыч үезинде кино-га ойнаан рольдарын, оларны хүүсүлдерге калды-калды бергелерге таварып тургу-далын чуталлап бээр.

Артист-биле ужуражымкыч киржикчилери «Дерсу Узала» үзүндү болган республиканың хөгжүм-шин театрының хоочун артистеринин концертин көөрлер. Ында РСФСР-ниң алдарлыг, Тыва АССР-ин улусчу артисти Н. Әлэй-оол, РСФСР-ниң алдарлыг артисти Х. Коңгар болган Тыва АССР-ин культу-разының алдарлыг ажилдакчы А. Лаптан олар киржип чорур.

Максим Мунастуң көргүчүлөр-биле ужуражымкыч Эрзин, Тес-Хем райондарга ноябрь төмүзүнө чедир.

А. САГДЫ.

Спорт БААЗАЛАР БЕЛЕН

Кыш дүшкөн. Оор-биле чегелештир спорттун кышын сезону база эгелзеден. Бистин республиканың пайысылалы спортчулары аңаа калдыг белеккенген?

Тайга станицызы кызылчыларын кышкы үедө шытангыр терлеринин бир кол төвү аларган. Эрткин чылын аңаа 20 муң хире кижин — ажилчылар, албан-хаакчылар, студенттер, сургуулар, өреникчилер хостуг шыгыш ийн ажилдап шытанганнар.

Бо чылгы кышкы сезонга Тайга станицызы калчаар белеккенген. Кызылда Куш-култура бажынын директору Николай Иванович Бражников мынчаар чуталады:

— Моон мурунда чылдарда Тайга станицызы ноябрын баштайгы чаргымында ажилыптар улус болгай бис. Бо чылын ында хар ындай кончук кылын авер чагыны барымдаллаан, оон ажилчылыктын аткаралдып турдувус. Ам оон байырыг ажилчылыктын ноябрын 22-де болур.

Тайга станицызынын хаак Бистиги карр.

Совет хоккеистер тиилээн

ИРКУТСК. (СЭТА-ның карр.). Мичилг хоккейге ССРЭ-ниң шилдиге командамы түнелде оюнда Швецияны «Юнгель» клубунун спортчуларын 13:4 санга уткан, маргылдын тиилелени болган.

ССРЭ-ниң шилдиге коман-данынч бо сезонда баштайгы шенедде оюну чедикчилерин доозулган. Команданын мастерлери бодунуң клубтарыче тарап чорупкан. Дүүн мичилг хоккейге ССРЭ-ниң чемпионды эгелзеден.

ИЙИ УЖУРАЖЫЛГА ШЫЛГАРАН

НЬЮ-ЙОРК. Боксстун аар дегелзине ССРЭ-биле АКШ-тын шилдиге командаларын ийи ужуражымкы совет спортчуларының тивалтени-биле доозулган. Сан 7:2 болган. (Калы-лаа талдан тос боксер кирешкен). Совет команданы Ташкенттен Вячеслав Алексеев, Донецкден Виктор Иванов, Донила-Ростовтен Виктор Ильичев, Орскиден Евгений Горетков олар ужуражымкы хууса бетинде дооканнар. Ол иткан

(СЭТА).

Салыгны ойнаван

ТБИЛИСИ. Шыдыраага дегел чемпионду дээр Нона Гаприладзиди биле Нана Александрович арасында маргылдын соңуургалыг тоску салым Нанын арасы ужуруудан ойнаван. Онгу салым дүүн болган. Сан амьдалында 5,5:2,5 бо-луп дегел чемпион мурнап турар.

(СЭТА).

Мелебиденче

Table with 2 columns: Time (e.g., 9.00, 10.00, 11.25) and Program Name (e.g., Медээлер, Сьездиен сьезд чедир, Бойдус-биле талымпы тур бис).

Чазалга

№ 272 (9954) «Шынын» ийги арында «Кичээгелени — шитирлеттин» айтырларже деп эгелгел корреспондентияда чедиги колоика-

АГААР

Бөгүн республикага булутталган каап турар хун болур. Агарнын температурасы даг-

Кинотеатрларга

Table with 2 columns: Theater Name (e.g., НАЙЫРАЛ, АА-ХЕМ) and Showtimes (e.g., 9.40, 11.30, 15.10).